Lausunto talousarviosta 2026 sivistysvaliokunnalle
Asia: HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026
https://www.eduskunta.fi/pdf/HE+99/2025
Talousarvioesityksen keskeiset painotukset ja kipupisteet

Taide ja kulttuuri on investointi inhimilliseen pääomaan ja tuottavuuteen

Suomen talouskasvu vaatii investointeja ihmiseen. Tarvitsemme sekä lisää työvoimaa, että tuottavuuden kasvua. Meidän on paitsi pärjättävä kilpailussa ulkomaisesta työvoimasta, myös oltava kekseliäämpiä, omaperäisempiä ja tehokkaampia.

Inhimillisen pääoman kasvu näkyy tuottavuudessa. Kun työntekijät ovat rohkeampia, uteliaampia ja oppivat sietämään monimutkaisuutta, yritykset kykenevät uudistumaan nopeammin. Kansainvälinen tutkimus osoittaa, että juuri luovuus ja yhteistyötaidot ovat niitä tekijöitä, jotka selittävät innovaatioiden syntyä ja kilpailukyvyn vahvistumista.

Suomessa keskustelu tuottavuudesta keskittyy usein teknologiaan ja rakenteisiin. Nyt olisi aika nähdä, että myös kulttuurihyvinvoinnin ja taidelähtöisen oppimisen vahvistaminen on tuottavuuspolitiikkaa. Jokainen euro, joka tukee ihmisten oppimiskykyä ja luovuutta, maksaa itsensä takaisin uudistumiskykynä, työhyvinvointina ja kilpailuetuna. Taide ja kulttuuri on investointi tulevaisuuden osaamiseen ja talouden kestävään kasvuun.

Kulttuuri ei ole vain kuluerä, vaan strateginen investointi: sen avulla rakennetaan työtä, turvallisuutta, vientiä ja hyvinvointia. Jos haluamme, että suomalainen kulttuuri ja luovat alat voivat kasvaa ja vahvistaa koko taloutta, on rahoituksen ja poliittisten päätösten oltava pitkäjänteisiä ja ennakoitavia.

Kuluttajat kuluttavat kulttuuria enenevässä määrin

Kulttuuri on kasvuala kaikkialla länsimaissa. Se liittyy sekä vapaa-ajan arvostukseen, että kasvavaan valmiuteen käyttää palveluita ja aineettomia hyödykkeitä. Kulttuurin kulutus on myös Suomessa kasvanut pitkään. Kulttuurin korttimaksut ovat olleet kasvussa tänäkin kesänä, muu tilastotieto tietysti seuraa perässä. Myös kulttuurialan tuottavuus on kasvanut, erityisesti digitalisaation ansiosta.

Kulttuurivienti on suuressa roolissa

Kulttuurivienti toimii usein porttina muulle viennille ja matkailulle: suomalaiset elokuvat, pelit ja muotoilu houkuttelevat kansainvälisiä investointeja ja vierailijoita. Muut Pohjoismaat ja EU-maat panostavat aktiivisesti kulttuurivientiin, jos emme halua jäädä jälkeen, pitäisi meidänkin. Pitkäjänteinen tuki mahdollistaa laadukkaiden kansainvälisten tuotantojen syntymisen, jotka tuottavat sekä taloudellista että imagollista lisäarvoa vuosiksi eteenpäin.

Helsingissä XX.XX.2025
Maria Jokinen
yhteiskuntasuhdepäällikkö
Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry

Puhe (kellotettu 4 min 45sec.)

Arvoisa valiokunnan puheenjohtaja, Arvon valiokunnan jäsenet,

Olemme eläneet suomalaisen kulttuuri- ja taidealan vaikeita vuosia koronasta lähtien. Ensin elinkeinoamme vaikeutettiin ja jopa estettiin, sitten alkoivat leikkaukset. Kevään puoliväliriihessä kulttuuri- ja taidealoille annettiin lupaus työrauhasta. Ajasta jolloin voimme kehittää toimintaamme jotta se olisi vähemmän riippuvainen yhteiskunnan rahoituksesta, saataisiin enemmän tuloksia pienemmällä resurssilla ja lisää yksityistä rahoitusta.

Jotta suomalainen kulttuuri ei olisi niin haavoittuvaa nopeille poliittisille ja taloudellisille muutoksille. Jotta Suomalainen kulttuuri ja taide voisi kukoistaa ja olla koko Suomen ykkösvetonaula ja tykki!

Budjettiriihessä saimme kuitenkin kuulla musertavia uutisia elokuva-alaan tehtävistä kulttuurin perusrahoituksen leikkauksista. Myöhemmin niitä hieman pienennettiin, mutta nyt myös muut ottavat osumaa. Kulttuuriin ja taiteeseen kohdistuvat leikkaukset ensi vuodelle rapauttavat alan elinvoimaa, kaventavat suomalaisten sivistyksellisiä oikeuksia ja heikentävät mahdollisuuksia luovaan työhön – lyhytnäköiset säästöt tulevat pitkällä aikavälillä kalliiksi koko yhteiskunnalle. Taiteen ja kulttuurin budjetti on pieni, ja on lähes mahdotonta jakaa tuo meille valtavan suuri leikkaus niin että se ei veisi alalta uskottavuutta. Vetoankin erityisesti hallituspuolueiden edustajiin, teillä on mahdollisuus pelastaa paljon.

Matomäen ikivanha töräytys, ettei Suomesta kannata viedä maailmalle mitään hevosta pienempää, vaikuttaa ajatuksiimme siitä mikä on järkevää elinkeinoelämää johon investoida. Raimo Sailas pahoitteli vuonna 2012, "Ikävä sanoa, mutta Suomesta on tullut yhä selvemmin bulkkitavaraa suoltava maa. Tämä panee kysymään, mitä on oikein aikaansaatu suurella tutkimus- ja tuotekehityspanoksellamme." Tähänkin voin taas hyvällä omatunnolla sanoa, Kulttuuri on ratkaisu.

Kulttuurialan kasvu monipuolistaa elinkeinorakennettamme ja siten vahvistaa Suomen taloudellista kestävyyttä. Tarvitsemme vahvoja kuluttajabrändejä ja luovaa osaamista. Kulttuuripoliittisessa selonteossa tavoitteeksi on asetettu luovien alojen BKT-osuuden kaksinkertaistaminen.

Suomalainen taide ja kulttuuri muodostavat yhteiskunnallisen ekosysteemin, joka yhdistää **sivistyksen, hyvinvoinnin ja talouden**. Se työllistää yli **130 000 ihmistä** ja vastaa noin **3,3 prosentista Suomen BKT:stä** – osuus, joka on suurempi kuin esimerkiksi maatalouden tai matkailun. Luovien alojen kokonaisarvo on noin **15,8 miljardia euroa**, ja kasvuvara on edelleen merkittävä, jos toimintaympäristö pysyy vakaana ja ennakoitavana.

Taide voi tuoda mille tahansa toimialalle tarvittavaa radikaalia luovuutta, joka luo aineetonta arvonlisää ja parantaa työn tuottavuutta. Kekseliäisyys ja omaperäisyys on pienen kansan valtti. Luovuustaitojen lisääminen onnistuu taiteen ja taiteilijoiden pariin houkuttelemalla.